

PRVI ODJEL

PREDMET:
EUROPAPRESS HOLDING D.O.O.
protiv
HRVATSKE

(Zahtjev br. 25333/06)

PRESUDA

STRASBOURG

22. listopada 2009.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u čl. 44. st. 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Europapress Holding d.o.o. protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. Christos Rozakis, *predsjednik*,

gđa Nina Vajić,

g. Khanlar Hajiyev,

g. Dean Spielmann,

g. Sverre Erik Jebens,

g. Giorgio Malinverni,

g. George Nicolaou, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 1. listopada 2009. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 25333/06) protiv Republike Hrvatske, koji je na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) Sudu podnijela tvrtka Europapress holding d.o.o. („podnositeljica”), društvo s ograničenom odgovornošću osnovano temeljem zakona Republike Hrvatske dana 22. svibnja 2006. godine.

2. Tvrtku podnositeljicu je zastupala odvjetnica V. Alaburić iz Zagreba. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Tvrtka podnositeljica je navela da je došlo do kršenja njena prava na slobodu izražavanja.

4. Dana 20. rujna 2007. predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladu obavijestiti o zahtjevu. Također je odlučeno da se uz ispitivanje osnovanosti zahtjeva istovremeno ispita i njegova dopuštenost (čl. 29. st. 3.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Tvrtka podnositeljica, Europapress holding d.o.o., društvo je s ograničenom odgovornošću osnovano temeljem zakona Republike Hrvatske, s registriranim sjedištem u Zagrebu.

A. Pozadina predmeta

6. Tvrtka podnositeljice osnovana je 1990. godine i najveći je izdavač novina i časopisa u Hrvatskoj, objavljuje pet dnevnih novina i više od trideset časopisa s prosječnom godišnjom nakladom od 177 milijuna primjeraka. Njegov najistaknutiji tjednik, časopis Globus, objavio je 2. veljače 1996. članak pod naslovom „*Ministar Š. uperio pištolj u novinarku E.V.!*“, u kojem je izvijestio o incidentu koji se navodno dogodio u zgradi Vlade 26. siječnja 1996. te uključivao gospodina B.Š., tadašnjeg ministra financija i potpredsjednika Vlade, i novinarku dnevnih novina Novi list, E.V. Članak navodi da su B.Š. i E.V. razgovarali na stepenicama zgrade Vlade i da je B.Š., nezadovoljan posljednjim člankom E.V., rekao da bi je trebalo ubiti. Također se navodi da je B.Š. nakon toga slijedio E.V. u novinarsku sobu, gdje je navodno uzeo pištolj od pripadnika osiguranja i uperio ga u E.V., govoreći da će je ubiti, nakon čega se glasno nasmijao vlastitoj šali. Članak je objavljen u časopisu Globus u kolumni „*Politički terminator*“. U to je vrijeme Globus imao nakladu od oko 185.000 primjeraka.

7. Tekst predmetnog članka glasi:

Ministar Š. uperio je pištolj u novinarku E.V.!

„Sudeći po nesvakidašnjoj sceni što ju je, prošloga tjedna, u novinarskoj sobi u zgradi Vlade priredio B.Š., novinari bi se mogli suočiti s kvalitativno različitim očitovanjem negodovanja zbog tekstova koji potpredsjedniku Vlade nisu po volji.

Naime, svoju prvu sljedeću pojavu na sjednici Vlade, a pošto je objavila kritički tekst o novom proračunu pod naslovom »B.Š.-ove fenomenalne brojke«, komentatorica »Novog lista« E.V., dugo će nositi u sjećanju.

Još na stubištu zgrade na Markovu trgu dočekaio ju je B.Š. i, ipak nastojeći svome tonu dati koliko - toliko opušten ton, stao tvrditi kako to nije bilo u redu, da sve podsjeća na osobna razračunavanja i slično, a u jednom mu je trenutku izletjelo, navodno, nešto poput: »Treba te ubiti!«.

Očito iznerviran nazočnošću E.V., došao je za njom u novinarsku sobu, u kojoj se, uz nekolicinu novinara, zatekao i jedan od ljudi iz osiguranja.

I B.Š. mu tada mrtav - hladan, poseže za pojas, uzima pištolj i uperi cijev u zaštitnu novinarku uz riječi: »Sad ću te ubiti!«

Zatim se grohotom počeo smijati vlastitoj »šali«, uz kisele osmijehe novinara.

E.V., međutim, to nije bilo nimalo smiješno.”

8. 3. i 12. veljače 1996. godine Novi list je objavio istu informaciju, a 14. veljače 1996. objavile su je još jedne dnevne novine, Glas Slavonije.

9. Nekoliko dana nakon incidenta, E.V. je podnijela kaznenu prijavu i zahtjev za naknadu štete protiv B.Š. I kaznena prijava i zahtjev za naknadu

štete koje je podnijela odbijeni su jer nije uspjela dokazati da je postojala opasnost za njezinu vlastitu sigurnost uslijed ozbiljne prijetnje smrću.

B. Građanski postupak zbog klevete

10. Dana 10. svibnja 1996. B.Š. podnio je građansku tužbu zbog klevete protiv tvrtke podnositeljice zahtjeva Općinskom sudu u Zagrebu, tražeći 500.000 kuna naknade za nematerijalnu štetu. Tvrdio je da su objavljene informacije neistinite te da su naštetile njegovu ugledu javne i političke osobe, s obzirom da je članak objavljen u visokotiražnom tjedniku u kojem je B.Š. prikazan kao neodgovorna i nerazborita osoba sklona lošim i krajnje neumjesnim šalama. Predmet je naknadno spojen s dvije druge tužbe koje je B.Š. istoga dana podnio protiv Novoga lista i Glasa Slavonije.

11. Tvrtka podnositeljica je ustrajala u tvrdnji da su objavljene informacije istinite ili utemeljene na činjenicama za čiju istinitost postoje osnovani razlozi. Nadalje, incident je izazvao javni interes te je javnost stoga imala pravo znati za njega, dok je novinarka E.V. bila ozbiljan i pouzdan izvor informacija. Unatoč opetovanim pokušajima, novinarka Globusa nije uspjela dobiti komentar od kabineta B.Š. samo nekoliko dana nakon incidenta. Naposljetku, podnositelj je tvrdio da je objavljeni članak predstavljen na takav način kako bi pokazao da se radilo o šali, a ne o ozbiljnoj prijetnji.

12. Tijekom postupka sud je saslušao svjedoke, i to pripadnika osiguranja D.P., novinarku E.V., novinarku Glasa Slavonije, H.P., i novinarku državne novinske agencije HINA-e, S.Š., koji su svi bili prisutni u novinarskoj sobi tijekom navodnog incidenta. Sud je također saslušao tužitelja, autora članka, N.T., i glavnog urednika Globusa, D.B. Na zahtjev tvrtke podnositeljice, sud je također saslušao novinarku Novog lista, J.V., koja je tada bila predsjednica Hrvatskog novinarskog društva, te je primio pisanu izjavu R.I., novinarku tjednika Arena (iako je odbio pozvati je kao svjedoka).

13. Na ročištu održanom 2. travnja 1997. sud je saslušao pripadnika osiguranja D.P. Relevantni dio njegovog iskaza glasi:

„Sjećam se da se kritične zgrade održavala sjednica Vlade, a kojom prilikom sam bio u osiguranju. Nakon sjednice šefica ... kabineta rekla mi je da pozovem g. B.Š., time da mi je rekla da se nalazi u sobi za novinare. Ja sam došao tamo i zatekao g. B.Š. u toj sobi. Osim njega tamo su bile nazočne neke druge osobe, gospođa E.V. i H.P. ... G. B.Š. je razgovarao sa ženskom osobom meni nepoznatom. Ne mogu se sjetiti o kojoj se osobi radi točno. Ja sam se obratio g. B.Š. i obavijestio ga da ga treba premijer, na što je on u šali odgovorio da li sam ga došao privesti. Ja sam primijetio da je u sobi bila atmosfera opuštena i da su se nešto šalili.

Ja sam ostao stajati kod ulaza, a g. B.Š. je krenuo prema van pokraj mene. Pod lijevom rukom je imao materijale, a desnom rukom je okrznuo po mom desnom boku gdje mi je bio službeni pištolj.

Rekao je nešto kada je dodirnuo, „*To su argumenti*”, nešto u tom smislu.

Ja sam samoinicijativno na to izvadio pištolj, ispraznio šaržer, odnosno okvir pištolja izvadio van. Nakon toga ja sam pištolj pljoštimice stavio na lijevu ruku, nakon toga je gospođa E.V., koja je ... stajala s moje lijeve strane i pisala, prokomentirala je da se ne igramo sa oružjem. Ja sam odgovorio da se nema čega bojati, da sam oružje ispraznio i municiju spremio u džep. Nakon toga tužitelj je prokomentirao „*Molim Vas spremite pištolj, jer će pisati da sam novinarki prijetio*”.

Nakon toga, gđa E.V. je prokomentirala izjavu tužitelja i rekla „*Pa ja ću to i objaviti*”. U trenutku kada je tužitelj izjavio da ja spremim pištolj ..., ušla je novinarka S.Š. i rekla: „*Nemojte E.V., ona je dobra cura*”.

Nakon toga g. B.Š. je napustio prostoriju, gđa E.V. je nastavila pisati tekst. Jedina osoba koja je imala moj pištolj u rukama, bila je novinarka S.Š., jer smo mi otišli u drugi kraj prostorije gdje nikome nismo smetali, time da je novinarku zanimalo oružje, obzirom da je sama posjedovala oružje. Ona ima muzejski primjerak oružja i o tome smo pričali.

Osim što je tužitelj meni rekao da spremim pištolj jer će biti objavljeno u novinama da prijeti novinarki da će ju ubiti, ja nisam za vrijeme dok sam bio nazočan primijetio da bi tužitelj i novinarka E.V. međusobno razgovarali, a moj pištolj osim novinarke S.Š. nitko nije imao u rukama, kao što sam već rekao. Nije istina što je pisalo u novinama da je meni tužitelj oteo pištolj.”

14. Na ročištu održanom 21. svibnja 1997. sud je saslušao novinarku E.V. Relevantni dio njezina iskaza glasi:

E.V.: „Dana 26.1. [1996.] bila je zakazana redovna sjednica Vlade. Za petak za popodnevni termin. Ja sam inače kreditirani novinar i pratim rad Vlade, a idući prema sobi u kojoj pratim sjednice na monitoru sa svojim kolegama srela sam tužitelja i G.S. Tužitelj je reagirao vrlo oštro, izjavivši da je nezadovoljan člankom koga sam ja objavila u „Novom listu” tijekom siječnja u kojem sam pisala o proračunu i Vladinoj politici. Tužitelj je ... izjavio da je taj članak doživio kao osobni napad na sebe, a kada sam zatražila da to argumentira, on to nije učinio, jer da je to obračun sa njim. Ja sam odgovorila da je to vjerojatno njegov dojam zbog činjenice da je njegovo ime bilo istaknuto u naslovu, a članak popraćen njegovom fotografijom. Tom prilikom tužitelj mi je rekao da sam „*ubojica s dječjim licem*” i treba me ubiti. ...

Nakon što sam došla u sobu za novinare ... sjela sam za stol kako bi proučila materijale koji su nam neposredno prije sjednice bili dostavljeni. ... Osim mene u sobi su bili H.P., koja je pratila nešto na kompjutoru... Ja sam bila usredotočena na materijale koje sam čitala, u jednom trenutku sam registrirala da su u sobi nazočni tužitelj i jedan pripadnik osiguranja koga sam znala po viđenju.

Na njihov razgovor nisam obraćala pažnju sve dok u jednom trenutku nisam čula da tužitelj spominje novinare, nakon čega sam podigla pogled i vidjela tužitelja, dok pripadnika osiguranja koji je stajao s druge strane stola kod mene, a tužitelj je na dlanu držao pištolj.

Nato je u sobu za novinare ušla novinarka HINE S.Š. i izjavila, „*Nemojte Editu, ona je dobra*”, uzela pištolj u ruke, govoreći da ima nekoga u obitelji tko ima takav pištolj, pa da želi pištolj razgledati.”

Predsjednik vijeća: „Kome se obraćao tužitelj u trenutku kada je izgovorio „ubojica s dječjim licem“?“

E.V.: „Tužitelj je bio okrenut prema meni, a nalazili smo se u malom prostoru u blizini stepeništa u ulaz u jedan veliki foaje.“

Predsjednik vijeća: „Od koga je novinarka S.Š. uzela pištolj?“

E.V.: „Ja to ne mogu sa sigurnošću iskazati, jer se to desilo relativno brzo, a ja sam bila šokirana iz razloga, što sam povezala događaj koji se zbio prije ulaska u novinarsku sobu i prijetnje koje je izrekao tužitelj sa činjenicom da sam u njegovoj ruci vidjela pištolj, doživjela sam kao prijetnju meni osobno.“

Nakon toga tužitelj je izašao iz prostorije ostali su pripadnik osiguranja i S.Š., koji su razgledali pištolj nakon toga je počela sjednica koju smo pratili.“

Predsjednik vijeća: „Da li je bilo tko od nazočnih u sobi na bilo koji način izreagirao da vas zaštiti, obzirom da ste shvatili prijetnju osobno?“

E.V.: „Ja se sjećam da je novinarka H.P. nešto rekla ... ne mogu se sjetiti što je tom prilikom izjavila...“

Punomoćnik tužitelja: „Jeste li vi i tužitelj u novinarskoj sobi razgovarali?“

E.V.: „Prije nego što je pištolj bio izvađen, nas dvoje nismo razgovarali. Nakon toga, ja sam koliko se sjećam rekla da ću to i objaviti.“

Punomoćnik tužitelja: „Da li vam se tužitelj u novinarskoj sobi obratio bilo kakvim riječima?“

E.V.: „Ne. Naime, ja dok sam čitala materijale za sjednicu nisam kako sam izjavila obraćala pažnju što su pripadnik osiguranja i tužitelj razgovarali, da li se tužitelj obraćao meni, ja to ne znam, ja sam izreagirala na riječi novinari, tada sam digla glavu i vidjela pištolj u ruci.“

Punomoćnik tužitelja: „Da li je bilo tužitelj ili netko drugi uperio pištolj u vas?“

E.V.: „Ja to nisam vidjela.“

Punomoćnik tužitelja: „Da li ste o tome bilo što objavili?“

E.V.: „Ja sam dala svoj komentar tek nakon što je o tome bilo postavljeno zastupničko pitanje, odnosno nakon što je tužitelj u sredstvima javnog informiranja dao svoje viđenje o događajima.“

Punomoćnik tužitelja: „Zbog čega niste odmah reagirali i objavili podatke o tome?“

E.V.: „To je bilo u petak ... i nisam željela reagirati dok se ne smirim, a nakon toga po proteku vikenda odlučila sam da o cijelom događaju obavijestim urednika „Novog lista“ i predsjedništvo Hrvatskog novinarskog društva.“

Punomoćnik tužitelja: „Da li ste o tome obavijestili novinare „Globusa“?”

E.V.: „Ja sam o tom događaju razgovarala sa kolegama novinarima u Press centru Parlamenta, gdje su bili nazočni novinari koji su pratili rad Parlamenta.”

Tužitelj: „U kojoj sam ruci držao pištolj?”

E.V.: „U desnoj ruci.”

Tužitelj: „Da li se sjećate što sam imao u lijevoj ruci?”

E.V.: „Nisam sigurna da ste u tom trenutku u lijevoj ruci bilo što držali.”

Tužitelj: „Da li sam pištolj u kojem trenutku u nekoga uperio?”

E.V.: „Već sam navela da to nisam vidjela.”

Tužitelj: „Da li sam u tom trenutku u novinarskoj sobi rekao „*Sada ću te ubiti!*”?”

E.V.: „Ne sjećam se da ste mi se tada obratili.”

Tužitelj: „Možete li točno citirati riječi koje sam izgovorio na hodniku?”

E.V.: „Vi ste mi rekli: „*Ti si ubojica s dječjim licem i tebe treba ubiti!*”.”

Punomoćnik tuženika: „Da li ste razgovarali sa novinarom „Globusa” o navedenom događaju?”

E.V.: „Novinar „Globusa” bio je prisutan kada sam o tome razgovarala sa kolegicom iz moje redakcije.”

Punomoćnik tuženika: „Da li ste doživjeli pištolj u ruci tužitelja kao osobnu prijetnju?”

E.V.: „Jesam.”

Punomoćnik tuženika: „Jeste li imali bilo kakav motiv da cijeli incident izmislite, kako biste nanijeli štetu tužitelju?”

E.V.: „Nisam imala nikakav motiv kako bi taj incident izmislila. Ja sebe doživljavam kao ozbiljnu i odgovornu osobu, i do sada nisam imala nikakve ekscese takvog karaktera. Što se tiče mog pisanja o radu Vlade, ja sam o tome puno pisala, a nikada nije bilo nikakvih demantija niti tvrdnji da sam nešto u napisima netočno isticala.”

Punomoćnik tuženika: „Jeste li o tom događaju razgovarali sa S.Š.?”

E.V.: „Ja s njom o tome nisam razgovarala. Moram dodati da sam sa S.Š. razgovarala tek što je o cijelom događaju pisano u Feralu, jer je spominjano njezino ime, te nakon što je kolegica S.Š. razgovarala sa J.V., predsjed. društva, nakon toga ja i kolegica S.Š. smo se našle tom prilikom je ona praktično potvrdila moj iskaz a tada i rekla da se sjeća da je vidjela da je pištolj bio uperen prema meni.”

Punomoćnik tuženika: „Da li je tom prilikom kolegica S.Š. izjavila da se pištolj nalazio u ruci tužitelja?“

E.V.: „Da.“

15. Na ročištu održanom 16. lipnja 1997. sud je saslušao novinarku S.Š. Relevantni dio njezina iskaza glasi:

S.Š.: „Ja sam bila nazočna događaju ... u novinarskoj sobi. ... [K]ada sam ušla u novinarsku sobu vidjela sam da tužitelj i E.V. razgovaraju, time da sam iz razgovora shvatila da je tema razgovora članak koji je E.V. napisala ... Prema onome što sam čula ... nisam ocijenila da se radi o razgovoru sa povišenim tonovima, dapače ja sam u šali tom prilikom tužitelju rekla „*Dok je vas političara i nas novinara, uvijek će biti takvih situacija da nećete biti zadovoljni sa našim pisanjem*“, pored toga ja sam rekla nešto otprilike „*Edita je dobra cura*“. To sam izgovorila prije nego što je predstavnik osiguranja izvadio pištolj. Nakon toga kako se približavao trenutak sjednice, došla je osoba iz osiguranja i pozvala je tužitelja, na što je on odgovorio u šali „*Da li ste me došli privesti, vi ste vlast*“, a pri izlasku iz prostorije, time da se radi o uskom prostoru okrznuo je tog čovjeka iz osiguranja i pitao gdje mu je oružje. Predstavnik osiguranja je izvadio pištolj, položio ga na dlan, na što sam ja rekla da su me učili da se uvijek okreće od ljudi oružje. On je na to rekao da se ne trebam bojati, jer da su metci izvađeni. Koliko se sjećam, tužitelj je napustio novinarsku sobu, ja sam ostala sa predstavnikom osiguranja i raspitivala se o pištolju ... Ja sam sigurna da su, kada sam ušla u novinarsku sobu, tužitelj i E.V. razgovarali. Dapače ja sam ih pitala o čemu se radi, iz prvih rečenica koje sam čula nisam mogla shvatiti o čemu se radi. Ni jedan ni drugi mi nije odgovorio na to pitanje ali sam ja shvatila o čemu se razgovara, članak koji je napisala E.V.

Dok sam ja bila nazočna nisam čula da bi tužitelj bilo kakvu prijetnju izgovorio E.V. Tužitelj ni u kom trenutku nije izvukao pištolj od predstavnika osiguranja.“

Punomoćnik tužitelja: „Da li je tužitelj u bilo kom trenutku za E.V. upotrijebio izraz „*ubojica s dječjim licem*“?“

S.Š.: „Ne.“

16. Na ročištu održanom 10. rujna 1997. sud je saslušao novinarku H.P. Relevantni dio njezina iskaza glasi:

H.P.: „Ja redovno pratim sjednice vlade kao novinar Glasa Slavonije. Toga dana sam na vrhu stepenica gdje se održava sjednica vlade, vidjela tužitelja u društvu sa mojim kolegicama.... Ja sam se sa njima zaustavila; počeli smo razgovarati o kompjuterima, a nakon toga tužitelj je počeo razgovarati o tekstu koji je E.V. objavila u Novom listu. Tužitelj je bio ljut zbog tog teksta i ... rekao da E.V. treba ubiti i da je ona ubojica dječjeg lica. Ja sam nakon toga otišla u sobu novinara.

Nakon što sam ušla u sobu... Sjela sam za kompjuter i nakon toga ušla je E.V.; pozdravile smo se i ja sam nastavila raditi. Primijetila sam kada je tužitelj ušao u sobu, ali nisam primijetila kada je ušao u sobu čovjek iz osiguranja. Čula sam povišene tonove, a ja sam bila postrance okrenuta u odnosu na tužitelja i E.V. E.V. je sjedila za stolom, čula sam neko šuškanje pa sam se ponovo okrenula prema njima i vidjela da tužitelj pretražuje čovjeka iz osiguranja. Nastavila sam raditi, opet su mi skrenuli pažnju povišeni tonovi, ne mogu sa sigurnošću reći čiji su to glasovi bili. Koliko mogu iskazati; mislim da su razgovarali tužitelj i E.V. Kada sam pogledala

prema njima vidjela sam da tužitelj stoji ispred E.V. i u desnoj ruci drži pištolj, i desna ruka mu je bila naslonjena na dlan lijeve ruke... rekao [je] da će novinari moći pisati da je pokušao ubiti E.V. Tada je ušla S.Š. i rekla: „*Nemojte E.V., ona je dobra.*” Ja sam se prestrašila, jer se bojim oružja; okrenula sam se i kada sam ponovo pogledala pištolj je bio u rukama S.Š.

Nakon toga primijetila sam da S.Š. razgovara sa čovjekom iz osiguranja o pištolju, a nisam primijetila kada je tužitelj napustio prostoriju. Nakon toga S.Š. napustila je sobu novinara i otišla pratiti sjednicu vlade.

Sjećam se da je S.Š. rekla predstavniku osiguranja da njezin djed ima takav pištolj.

Nakon toga počeli smo sa ostalim novinarima pratiti sjednicu.

Ja sam pitala E.V. da li će se to objaviti u novinama, ona je rekla da se to neće objavljivati u novinama.....”

Tužitelj: „Da li je E.V. bila nazočna kada sam izjavio da je ona ubojica dječjeg lica?”

H.P.: „E.V. tada nije bila nazočna.”

Tužitelj: „Što sam točno rekao?”

H.P.: „Vi ste rekli za E.V. da ju treba ubiti, ona je ubojica s dječjim licem.”

Tužitelj: „Jeste li i kada prenijeli te riječi ... E.V.?”

H.P.: „Ja sam to ispričala E.V. nakon što je završila sjednica vlade.”

Tužitelj: „Zbog čega o tome niste izvijestili E.V. prije početka održavanja sjednice?”

H.P.: „Nisam željela o tome govoriti E.V., a mislila sam da ćete joj vi sami nešto reći. Kada sam vidjela pištolj shvatila sam da je situacija ozbiljna i nakon sjednice sam E.V. ispričala razgovor.”

Punomoćnik tužitelja: „Možete li detaljno opisati kako je tužitelj pretražio radnika osiguranja?”

H.P.: „Pretraživao ga je po gornjem dijelu tijela, do pojasa. Nakon toga sam se okrenula i radila na kompjuteru.”

Punomoćnik tužitelja: „Da li je tužitelj predstavniku osiguranja oduzeo pištolj?”

H.P.: „Ne znam.”

Punomoćnik tužitelja: „Da li je tužitelj uperio pištolj u E.V.?”

H.P.: „Nije uperio pištolj u E.V. Ja sam vidjela da je tužitelju bila svijena desna ruka u kojoj je držao pištolj, da li je imao prste na obaraču nisam vidjela.”

Tužitelj: „S koliko ruku sam pretraživao predstavnika osiguranja? Da li sam nešto držao u rukama?”

H.P.: „Sa dvije ruke. Niste ništa držali u rukama.”

Punomoćnik tužitelja: „Jeste li vidjeli kuda je otišao pištolj iz tužiteljevih ruku?”

H.P.: „Nisam vidjela, ali sam okrenula glavu i rekla: „*Maknite taj pištolj.*””

Punomoćnik tužitelja: „Zbog čega niste objavili taj događaj, s obzirom da ste novinar?”

H.P.: „Pitala sam E.V., ona nije željela da se to objavi, a ja iz novinarske solidarnosti to nisam mogla objaviti.”

17. Na istom ročištu sud je saslušao i glavnog urednika Globusa, D.B. Relevantni dio njegovog iskaza glasi:

D.B.: „Ja sam o cijelom događaju saznao od ... kolege koji prati sjednice vlade, koji nam o tom izvješćuje. Urednik *Terminatora* [rubrike u Globusu] je vršio provjere kod ljudi iz vlade kako smo od njih dobili slične informacije ..., to smo odlučili objaviti tekst koji je objavljen u rubrici *Terminator* u Globusu.

Ja neposredno nisam ništa provjeravao, jer su pojedini urednici određeni za pojedine rubrike u listu.”

Punomoćnik tužitelja: „Od kojih ljudi bliskih vladi je provjeravana informacija koja je objavljena u Globusu?”

D.B.: „Nije uputno o tome govoriti, ukoliko to sada otkrijem, takav izvor više neću imati.”

Punomoćnik tužitelja: „Da li je netko o tome razgovarao sa tužiteljem?”

D.B.: „Nije mi poznato, morao bih pitati urednika [rubrike *Terminator*].”

Punomoćnik tužitelja: „Što se mislilo dijelom teksta u kome je naznačeno da je pištolj bio uperen u zabezegnutu novinarku?”

D.B.: „To je figurativno, ne mislim da je tužitelj doslovce uperio pištolj na E.V.”

...

Tužitelj: „Zbog čega niste smatrali potrebnim da mi se osobno obratite kako biste provjerili istinitost navoda o pištolju?”

D.B.: „Jer za pojedine rubrike snose odgovornost pojedini urednici rubrika.”

18. Sud je zatim saslušao B.Š. kao tužitelja. Relevantni dio njegovog iskaza glasi:

B.Š.: „Toga dana idući hodnikom prema svojoj sobi, susreo sam novinarke D.K. i H.P., jer su one inače pratile sjednice vlade. Tom prilikom me D.K. pitala što će biti

tema sljedeće presice, na što sam ja izjavio: „*Kakvog smisla ima, obmanjivati javnost?*”. D.K. mi je rekla da ja to mislim na članak E.V. Odgovorio sam ga me povrijedio članak E.V., iz kojeg proizlazi da obmanjujem javnost... nakon toga je došla E.V., i razgovarali smo o njezinom članku u njezinoj nazočnosti i rekao sam: „*Mogu shvatiti da me ne volite, a ne mogu shvatiti da pišete takve stvari.*” Smatrao sam je vrlo korektnim novinarom, jer je objavila jedan razgovor sa mnom koji je po mojoj ocjeni bio izuzetno korektan.

Na to sam primijetio da nailazi ministar M. koji je dolazio na sjednicu vlade... Izjavio sam: „*Evo vam ubojice s dječjim licem*”, misleći na ministra M.

Nakon toga uputio sam se prema svom uredu da uzmem materijale za sjednicu vlade.

...

B.Š. je zatim opisao incident u novinarskoj sobi:

„... nedugo nakon toga u sobu je ušao čovjek osiguranja, koga sam inače poznavao D.P. ... D.P. je rekao da ima zaduženje da me odvede premijeru, ja sam rekao: „*Da li si me došao dovesti ili privesti*”, na što mi je odgovorio da mu je svejedno, jer mora izvršiti svoj zadatak. U tom trenutku potapšao sam ga po sakou desne strane znao sam i vidjelo se da ima u unutrašnjem džepu pištolj i rekao sam: „*Vlast je vlast.*” D.P. je ... izvadio pištolj i rekao „*Tu su argumenti.*” U tom trenutku sjećam se da sam čuo ženski glas – nisam siguran da je to bio glas H.P.: „*Nemojte se igrati oružjem!*”, na što sam ja rekao: „*Bolje je to spriječiti, da ne bi pisalo u novinama o tome.*”

To sam rekao iz razloga, jer smo se nalazili u tom trenutku samo među novinarima. Nisam niti u jednom trenutku imao u rukama pištolj, osim što sam imao materijale za sjednicu, a u desnoj sam imao cigaretu. Ja te materijale nisam niti u jednom trenutku odlagao. Nije točno da sam pretraživao pripadnika osiguranja sa dvije ruke.

Tada se, nakon što sam to rekao predstavniku osiguranja, pojavila E.V. i rekla: „*Da znate da ću to objaviti.*” Ja na to nisam odgovorio ... nisam bio siguran da li ona to govori ozbiljno ili se šali i napustio sam tu prostoriju.

Ja sam bio prisutan kada je naišla S.Š. i komentirala pištolj koji je imao predstavnik osiguranja rekavši, otprilike: „*Moj djeda ima bolji pištolj.*”

...

Tek u srijedu dobio sam informaciju da je u Globusu objavljen natpis u kome se spominje da sam prijetio novinarki E.V. Ja naprosto iz svoje naivnosti sam propustio reagirati na to, jer sam očekivao da će netko od prisutnih novinara napisati... kako se to stvarno zbilo i da nije onako kako je to pisano u Globusu.

...

Niti jedan autor tekstova koji su predmetom ovog postupka, nije me nazvao u vezi događaja da sa mnom razgovara, odnosno da od mene traži izjavu.”

Predsjednik vijeća: „Da li ste za vrijeme boravka u sobi novinara kontaktirali sa E.V.?”

B.Š.: „Ja se njoj nisam obraćao. Ona se prvi puta obratila meni kao što sam rekao, da će ona to objaviti. Nije točno da sam izjavio da je E.V. ubojica s dječjim licem i da ju treba ubiti.”

...

Punomoćnik tuženika: „Koji je bio razlog da ste ušli u novinarsku sobu?”

B.Š.: „Ne mogu sa sigurnošću tvrditi koji je bio razlog, pretpostavljam da otresem cigaretu, ili zbog toga što sam pričao sa nekim.”

...

Punomoćnik tuženika: „Je li vam bilo normalno da predstavnik osiguranja vadi pištolj?”

B.Š.: „Nelagodno sam se osjećao, a pogotovo ne u sobi gdje su bili i novinari.”

...

Punomoćnik tuženika: „Da li se sjećate što je ulaskom u sobu izjavila S.Š.?”

B.Š.: „Sjećam se. ... Prve riječi koje sam čuo da je S.Š. izgovorila bile su: „*Nemojte E.V., ona je dobra.*”

Punomoćnik tuženika: „Da li ste shvatili da su te riječi bile upućene vama?”

B.Š.: „U tom trenutku nisam gledao u S.Š. Obzirom na formulaciju „*E.V. je dobra*”, te su se riječi mogle odnositi na bilo koga tko se nalazio u novinarskoj sobi.”

19. Na ročištu održanom 10. prosinca 1997. sud je saslušao autora članka, Globusova novinara N.T. Relevantni dio njegova iskaza glasi:

N.T.: „Ja sam informaciju o kojima je pisao Globus saznao od E.V. slijedećeg dana nakon spornog događaja – odnosno, nisam siguran da je to bilo slijedećeg dana – u kafiću u Saboru. E.V. je sjedila sa kolegicom i zatekao sam ih kako pričaju. Bila je uzbuđena. Upitao sam je o čemu se radi, ona mi je ispričala događaj koji se zbio u Saboru kada joj je na stubištu obraćajući joj se povodom članka kojeg je napisala tužitelj zaprijetio da će je ubiti, tako je iskazala. Verbalno ju je napadao, nastavio ju je slijediti do novinarske sobe i nastavio sa verbalnim napadima, mada je kako mi je iskazala E.V., nastojao to ispričati u šaljivom tonu, time da je tužitelj među novinarima poznat po svom specifičnom smislu za humor.

Kada govorim o spec. smislu za humor tužitelja, smatram da je tužitelj nesklon prihvatiti kritiku novinara, i burno reagira natpisima koji se njime bave, uglavnom je to popratio [tekst E.V.] da se to radi o šali. Nakon toga je E.V. meni rekla da je u tim verbalnim napadima tužitelj od predstavnika osiguranja zatražio pištolj, rekavši „*Daj mi pištolj!*” isti uperio E.V. i rekao: „*Što da sada radim? Da je ubijem?*”

Ja sam pokušao tu informaciju provjeriti, time da sam se obratio kabinetu tužitelja. Radilo se o utorku, dan kada se zatvaraju novine, isticali su rokovi, u više navrata sam pokušao doći do tužitelja, to nisam uspio, uz obrazloženje tajnice da je on spriječen.”

...

Predsjednik vijeća: „Kome ste prosljedili informaciju?”

N.T.: „Toga se ne mogu sjetiti sa sigurnošću, ali čini mi se g. G., urednik rubrike *Terminator*.”

Predsjednik vijeća: „Jeste li zaista povjerovali na temelju iskaza E.V., da je tužitelj prijetio i da bi je pokušao ubiti?”

N.T.: „Ja naravno to nisam povjerovao, niti je to tako E.V. rekla. Ona je to prikazala kao neslanu šalu, tako sam i shvatio, obzirom da se radi o kolegici koju poznajem puno godina, ja sam bez dvojbi prihvatio njezin iskaz kao istinit. Zbog toga što se i radilo o šali, tako je tekst objavljen u *Terminatoru* - rubrici, inače bi bio objavljen na prvim stranicama lista.”

Predsjednik vijeća: „Jeste li povjerovali informaciji samo zato što ste je dobili od E.V.?”

N.T.: „Meni je teško na to pitanje odgovoriti, radilo se o osobi koju dobro poznajem, koja mi je gotovo prijatelj i zbog toga sam informaciju prihvatio.”

...

20. Na istom ročištu sud je saslušao i novinarku Novog lista J.V. koja je u to vrijeme bila predsjednica Hrvatskog novinarskog društva. Relevantni dio njezina iskaza glasi:

J.V.: „Informaciju ... ja sam saznala od E.V., iz razgovora sa H.P. i S.Š.

...

Što se tiče E.V., ispričala mi je da se toga dana sreća na stepeništu u Saboru sa tužiteljem ... [pa je] tužitelj dosta burno reagirao na tekst kojeg je napisala...koji se bavio proračunom ... [tom prilikom je] revoltirano kazao da je ona ubojica sa dječjim licem i da ju treba ubiti. Nakon toga je došao u novinarsku sobu gdje se nalazila ... od predstavnika osiguranja uzeo pištolj i uperio ga u E.V. Iz razgovora sa S.Š. saznala sam da je S.Š. naišla u novinarsku sobu u trenutku kada je tužitelj držao pištolj u ruci, po ocjeni S.Š., radilo se o napetoj i nelagodnoj situaciji, pa je ona da bi smirila situaciju uzela pištolj iz ruke tužitelja i rekla da je taj pištolj već vidjela. ... Prilikom uzimanja pištolja S.Š. je rekla: „*Nemojte E.V., ona je dobra.*””

...

Punomoćnik tužitelja: „Kada ste razgovarali sa E.V. i saznali [o događaju]?”

J.V.: „Negdje 7 dana, odnosno 5 dana nakon događaja kada se zbio, dan uoči objavljivanja ... [informacije] u Globusu.”

21. U svojoj pisanoj izjavi novinarka R.I. navela je da je čula da je pripadnik osiguranja koji je sudjelovao u incidentu otpušten jer je dopustio neovlaštenoj osobi da uzme njegov službeni pištolj. Budući da nije mogla

dobiti ni potvrdu ni demantij te informacije od Sabora ili Vlade, odlučila je nazvati S.Š., koja je svjedočila incidentu. Relevantni dio izjave R.I. glasi:

„Nazvala sam kolegicu S.Š. i objasnila joj što me zanima. Nije mi mogla potvrditi istinitost moje informacije, štoviše, tvrdila je da ona nije točna, pa mi je u desetminutnom telefonskom razgovoru između ostalog ispričala sljedeće:

„Nevjerojatno! Svi su se raspisali o incidentu između B.Š. i E.V. i to tonom kao da su upravo oni i prisustvovali tom događaju. Hoću vam reći da ste vi prva novinarka koja je nazvala mene za informacije i to zato jer sam ja uistinu kompetentna osoba pošto sam vidjela što se događalo. Stajala sam u blizini B.Š. i E.V. kada su oni polemizirali oko njenog nedavno objavljenog teksta o potpredsjedniku [tj. B.Š.]. Nisam imala dojam da se prepiru. U jednom je trenutku potpredsjednik B.Š. uzeo u ruke pištolj dečka iz osiguranja i poprilično šaljivim tonom rekao: „Što da joj radim? Da je ubijem?” to je bilo sve. Nitko od nas prisutnih nije to shvatio kao prijjetnju niti sam ja pomislila da se ... E.V nešto moglo dogoditi. Iznenadilo me što je to uopće objavila u Novom listu”

22. Dana 27. veljače 1998. Općinski sud u Zagrebu donio je presudu, djelomično usvajajući zahtjev tužitelja. Odredio je tvrtki podnositeljici zahtjeva da isplati B.Š. 100.000 hrvatskih kuna (HRK) kao naknadu za nematerijalnu štetu, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom tekućom od datuma donošenja presude do datuma plaćanja, kao i 14.640 HRK troškova.

23. U obrazloženju sud je naveo da je objavljena informacija bila neistinita i da tvrtka podnositeljica zahtjeva nije valjano provjerila njezinu točnost. Konkretno, utvrdio je da B.Š. nije imao pištolj u rukama tijekom opisanog incidenta, budući da je to potvrđeno iskazima dvaju svjedoka, D.P. i S.Š., te samog B.Š. Iako su ostale dvije svjedokinje, E.V. i H.P., izjavile da je pištolj doista bio u rukama B.Š., sud njihove iskaze nije našao uvjerljivima budući da su se razlikovali. Relevantni dio presude glasi:

„Na... okolnost da li je tužitelj ... u novinarskoj sobi od predstavnika osiguranja ... uzeo službeni pištolj i njime prijeto E.V., sud je proveo dokaz saslušanjem tužitelja ... te su saslušani svjedoci E.V., D.P., H.P. i S.Š.

Tužitelj i svjedoci D.P. i S.Š. u svom iskazu naveli da tužitelj nije imao u rukama službeni pištolj D.P. Svjedok E.V. je iskazala da je čitajući materijale za predstojeću sjednicu u jednom trenutku podigla pogled i ugledala tužitelja koji je držao pištolj na dlanu ruke, nakon čega je naišla novinarka S.Š. te uz riječi „Nemojte E.V., ona je dobra” uzela pištolj. Na upit, od koga je [S.Š.] uzela pištolj, da li od tužitelja ili od D.P., svjedok E.V. nije mogla odgovoriti sa sigurnošću, obrazlažući da se sve desilo relativno brzo, da je bila šokirana ugledavši pištolj u tužiteljevim rukama, jer je to doživjela kao osobnu prijjetnju.

Svjedok H.P. također je u svom iskazu navela da je... vidjela kako tužitelj pretražuje predstavnika osiguranja D.P., nakon čega je tužitelj na dlanu desne ruke držao pištolj, a da je dlan desne ruke držao na dlanu lijeve ruke. Prema iskazu istog svjedoka, tužitelj je u tom trenutku razgovarao sa E.V. i to povišenim tonom.

Iskaze E.V. i H.P. sud nije prihvatio, jer isti nisu uvjerljivi. E.V. je izričito navela da u novinarskoj sobi sa tužiteljem nije razgovarala niti da joj se tužitelj obraćao, dok je svjedokinja H.P. ustvrdila da su tužitelj i E.V. razgovarali povišenim tonom.

Svjedok E.V. je rekla da je tužitelj imao pištolj na dlanu desne ruke, dok je H.P. iskazala da je tužitelj držao pištolj s obje ruke, odnosno da je imao dlan na dlanu. E.V. nije mogla iskazati od koga je S.Š. uzela pištolj, dok je H.P. ustvrdila da ga je uzela iz ruku tužitelja.

S druge strane iskazi S.Š., D.P. i tužitelja... su suglasni ... iz iskaza tužitelja i D.P. proizlazi da je tužitelj u trenutku kada se nalazio u novinarskoj sobi imao ispod lijeve ruke materijale za predstojeću sjednicu Vlade, pa dakle, nije moguće da je tom prilikom držao u ruci pištolj kako je to iskazala svjedokinja H.P.

Pisanu izjavu ... R.I. kao i iskaz svjedoka J.V. ... sud nije prihvatio, iz razloga, što one nisu bile nazočne događaju, te o istome nemaju neposrednog saznanja. Što se pak tiče pismenog iskaza R.I. te izjave J.V. date u svojstvu svjedoka, a koji se odnosi na iskazivanja S.Š., valja napomenuti da su ti iskazi posve suprotni i različiti zbog čega sud te izjave, odnosno iskaz kao neuvjerljive nije prihvatio.

...

Kako je tužitelj u Krivičnom postupku pravomoćnom presudom oslobođen optužbe da bi dana 26.1.96.g. ... rekao E.V. „*Tebe treba ubiti*“, a nakon toga od pripadnika osiguranja D.P. uzeo pištolj, te ga držao u ruci, te obzirom na iskaze svjedoka S.Š., D.P. te iskaze samog tužitelja..., pa i same E.V., sud je utvrdio da kritične zgode tužitelj nije prijetio oružjem E.V., niti je iste zgode rekao da... ju treba ubiti. Slijedom toga nisu ispunjene pretpostavke iz čl. 23. st. 1. toč. 3. Zakona [o javnom priopćavanju] za oslobađanje tuženika od odgovornosti za naknadu štete, jer se informacije kojima je šteta učinjena ne temelje na istinitim činjenicama. Sud je ocijenio da nisu ispunjene niti pretpostavke za ekskulpaciju nakladnika kojim je propisano da se nakladnik oslobađa odgovornosti, ako se informacija kojom je šteta učinjena temelji na činjenicama za koje je autor imao osnovani razlog povjerovati da su istinite i poduzeo je sve potrebite mjere za provjeru njihove istinitosti.

Na tu okolnost sud je proveo dokaz saslušanjem svjedoka ... D.B. i N.T. ...

D.B. je naveo da on nije vršio nikakve provjere istinitosti objavljene informacije, a N.T., kao autor članka, ... naveo je da informaciju koju je pisao dobio od E.V. Svjedok [N.T.] je iskazao da se obratio kabinetu tužitelja radi provjere informacije, no sa tužiteljem nije uspio kontaktirati zbog tužiteljeve prezauzetosti, a obzirom na izvor informacije, informaciju ocjenjuje istinitom.

...

Na taj način sud je utvrdio da tuženi nisu, a kako je propisano odredbom čl. 23. st. 1. toč. 3. Zakona [o javnom priopćavanju], poduzeli sve potrebite mjere za provjeru istinitosti informacija ... zbog čega nema niti uvjeta za njihovu ekskulpaciju u konkretnom slučaju.

...

Sud je ocijenio da su tuženi napisima koji su predmet ovoga spora povrijedili dostojanstvo, čast i ugled tužitelja te da postoji osnov propisan zakonom za naknadu nematerijalne štete koju tužitelj potražuje.

Prema podacima u spisu utvrđeno je da je naklada lista Globus 185.000 primjeraka.
...

Odlučujući o visini tužbenog zahtjeva i naknadi koja će se tužitelju dosuditi za duševne boli koje trpi, sud je vodio računa o nakladi [Globusa], ... o načinu na koji je pisano u pojedinom članku ...te da je kao javna ličnost [tužitelj] dužan prihvatiti činjenicu da mu nije sva javnost sklona, pa njegove reakcije na negativne ocjene moraju biti drugačije od prosječne osobe. ... [S] obzirom ... da je Globus prvi pisao o zbivanjima ... dana 26.1.96. na način da je tim člankom po ocjeni suda povrijedio dostojanstvo, ugled i čast tužitelja, sud je tužitelju kao pravičnu naknadu za štetu koju trpi dosudio iznos od 100.000 [hrvatskih] kn sa zakon. zateznom kamatom od presuđenja do plateža.. U preostalom dijelu zahtjeva, u iznosu od 400.000 [hrvatskih] kn sud je zahtjev tužitelja kao neosnovan odbio.”

24. Povodom žalbe, dana 1. prosinca 1998. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je prvostupanjsku presudu, ali je smanjio visinu iznosa naknade štete koju je potrebno platiti B.Š. na 60.000 HRK i troškove na 8.784 HRK.

25. Tvrtka podnositeljica zahtjeva zatim je podnijela reviziju protiv drugostupanjske presude. Dana 19. prosinca 2002. Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je reviziju tvrtke podnositeljice potvrđujući razloge koje su naveli niži sudovi u svojim presudama.

26. Konačno, 23. studenog 2005. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je naknadnu ustavnu tužbu tvrtke podnositeljice, utvrdivši da nije došlo do povrede njena ustavnog prava na slobodu izražavanja. Mjerodavni dio odluke glasi:

Ustavni sud je utvrdio da osporenim presudama podnositelju ustavne tužbe nisu povrijeđena ustavna prava zajamčena člankom 38. stavcima 1. i 2. Ustava.

Ustavom zajamčena sloboda izražavanja misli, koja u sebi sadrži i slobodu tiska, nema značenje apsolutne slobode, već je podložna ograničenjima propisanim Ustavom i zakonom.

Ta ograničenja za javna glasila, primjerice, proizlaze iz ... ZJP ...

S obzirom na utvrđenja [nižih] sudova da je podnositelj ustavne tužbe objavom neistinitih informacija tužitelju povrijedio dostojanstvo, ugled i čast pa je osporenim presudama obvezan naknaditi tužitelju time prouzročenu štetu, neosnovano podnositelj ističe povredu odredbi članka 38. stavaka 1. i 2. Ustava.

U odnosu na odredbe članka 10. Konvencije, prema kojima ostvarivanje slobode izražavanja obuhvaća dužnosti i odgovornosti, koje može biti podvrgnuto ograničenjima, Ustavni sud navodi sljedeće:

Sloboda izražavanja predstavlja jedan od bitnih temelja svakog demokratskog društva. Njena zaštita je od posebne važnosti kad se radi o tisku jer je zadaća tiska, pored ostaloga, objava informacija od javnog značenja. Međutim, sloboda

objavljivanja informacija u tisku ograničena je zaštitom ugleda i prava drugih osoba. Stoga je važno utvrditi okolnosti u kojima državna tijela poduzimaju mjere koje bi mogle utjecati na djelovanje tiska u slučajevima koji su od legitimnog javnog interesa.

Sloboda izražavanja misli ne odnosi se samo na izražavanje i objavljivanje podataka i ideja koje imaju pozitivan stav, već i na objavljivanje informacija koje bi mogle imati negativan odjek u javnosti. Međutim, sloboda izražavanja nije apsolutna, već podliježe određenim ograničenjima, čak i u odnosu na napise u tisku, koji se tiču informacija od javnog interesa. Ustavno jamstvo slobodnog izražavanja sadrži obveze i odgovornosti, koje se odnose i na tisak. Te obveze i odgovornosti dolaze do izražaja i kad, kao u ovom predmetu, dođe do povređivanja ugleda državnog dužnosnika. Upravo radi postojanja tih obveza i odgovornosti od strane onih koji se koriste svojim pravom na slobodu izražavanja, tisak je prilikom iznošenja informacija od javnog interesa dužan postupati u dobroj vjeri kako bi pružio vjerodostojne informacije u skladu s novinarskom etikom.

Pri ocjeni je li došlo do povrede slobode izražavanja potrebno je sagledati svaki pojedini slučaj u svjetlu svih okolnosti, uključujući sadržaj spornih navoda, kao i kontekst u kojemu su ti navodi izrečeni. Osobito je potrebno utvrditi jesu li mjere poduzete radi ograničenja slobode izražavanja razmjerne legitimnom cilju koji se tim ograničenjem želi postići. Zaštita državnih dužnosnika od uznemiravanja, međutim, mora uvažavati pravo i interes tiska na slobodno izvještavanje te mu omogućiti slobodno iznošenje informacija od javnog interesa.

Članak, radi kojeg je prednik podnositelja ustavne tužbe sudskom odlukom obvezan oštećenoj osobi platiti naknadu štete, po svom je sadržaju takve naravi da je predstavljao napad na oštećenika, kao javnu osobu, osobito na njegov ugled te je zasigurno utjecao na povjerenje javnosti u njega, s obzirom na njegovu funkciju tadašnjeg potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske. Ustavni sud, u konkretnom slučaju, a na temelju utvrđenja [nižih] sudova, utvrđuje da je sporni članak sadržavao navode o ponašanju druge osobe (javne osobe), koji su naštetili ugledu te osobe...

Treba navesti da su se sporni navodi temeljili na izjavi jedne osobe te nisu bili u cijelosti proizvoljne naravi. Naime, iako se radilo o javnoj osobi, podnositelju je bila dužnost provjeriti istinitost informacija prije njihove objave. Poglavitito, stoga, što su se sporni navodi odnosili na konkretni događaj. Sudovi su utvrdili da prednik podnositelja ustavne tužbe, objavljujući podatke koji su mogli naštetiti ugledu, časti i dostojanstvu druge osobe, nije poduzeo sve potrebno radi utvrđivanja istinitosti takvih podataka.

Budući da prednik podnositelja ustavne tužbe, u konkretnom slučaju, nije udovoljio svojoj obvezi provjere informacija prije njihovog objavljivanja, što je ... bio dužan učiniti, a radilo se o informacijama koje su naštetile ugledu i časti druge osobe, Ustavni sud smatra da su mjere poduzete radi ograničenja slobode izražavanja prednika podnositelja ustavne tužbe bile potrebne i opravdane.

U odnosu na dosuđenu naknadu neimovinske štete za povredu ugleda druge osobe, Ustavni sud ističe da sudovi imaju diskrecijsko pravo pri odlučivanju o visini te naknade za pretrpljene duševne boli oštećene osobe, imajući pritom u vidu okolnosti svakog slučaja. Međutim, i odlukom suda o visini te naknade može se narušiti načelo razmjernosti između težine miješanja sudova u slobodu izražavanja i važnosti interesa koji se ograničavanjem te slobode želi postići.

Ustavni sud je utvrdio da je mjera poduzeta radi zaštite ugleda druge osobe, odnosno dosuđivanje naknade štete u navedenom iznosu, razmjerna težini povrede ugleda te osobe, kao i težini miješanja sudova u slobodu izražavanja, koje je tom mjerom učinjeno. S obzirom da se podnositelj u svom djelovanju, kao novinska kuća, nije pridržavao odredbi koje propisuje ZJP, prema mišljenju Ustavnog suda, radilo se o napisu koji je narušio ugled druge osobe te umanjio povjerenje javnosti u tu osobu, kao nositelja funkcija državne vlasti.

Stoga je utvrđeno da je mjera, poduzeta u konkretnom slučaju, radi ograničenja slobode tiska, u svojoj cjelokupnosti razmjerna postizanju opravdanog cilja - zaštiti ugleda druge osobe te da osporenim sudskim odlukama nije došlo do ograničenja slobode ili prava podnositelja, protivno odredbama članka 15. Ustava.

Odluka Ustavnog suda dostavljena je punomoćniku tvrtke podnositeljice 8. prosinca 2005.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav

27. Mjerodavni dio Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/2001 i 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/2001 (ispravak)) propisuje kako slijedi:

Članak 16.

„(1) Slobode i prava mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje.

(2) Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.“

Članak 38.

„(1) Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

(2) Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

(3) Zabranjuje se cenzura. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji.

(4) Jamči se pravo na ispravak svakomu komu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo.“

B. Zakon o obveznim odnosima

28. Članci 199. i 200. Zakona o obveznim odnosima (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 29/1978, 39/1985 i 57/1989 i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/1991 s naknadnim izmjenama i dopunama – „Zakon o obveznim odnosima iz 1978.“) propisuju, između ostalog, da svatko tko je pretrpio duševne bolove zbog povrede časti ili ugleda može, ovisno o njihovom trajanju i jačini, tražiti naknadu štete pred građanskim sudovima i, osim toga, zahtijevati što drugo „čime se može ostvariti svrha“ dodjeljivanja prikladne nematerijalne naknade.

C. Zakon o javnom priopćavanju

29. Mjerodavni dio Zakona o javnom priopćavanju (Narodne novine br. 83/96, 143/98 (ispravak), 96/01 (izmjene i dopune) i 69/03 (pročišćeni tekst)), na snazi u relevantno vrijeme, propisuje:

Članak 22.

„(1) Nakladnik koji informacijom objavljenom u javnome glasilu prouzroči drugome štetu dužan ju je naknaditi.

...

(4) Nematerijalna šteta naknađuje se ispravljanjem netočne informacije, objavljivanjem ispravka informacije i isprikom te isplatom pravične novčane naknade za pretrpljene bolove i strah, ako jakost i trajanje bolova i straha to opravdavaju, sukladno općim propisima obveznoga prava.

(5) Nematerijalnu štetu dužan je naknaditi nakladnik koji informacijom o osobnom ili obiteljskom životu, ili nekom drugom informacijom objavljenom u javnome glasilu povrijedi privatnost, dostojanstvo, ugled, čast ili koje drugo Ustavom ili zakonom zaštićeno pravo osobe.“

Članak 23. stavak 1.

„Nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete:

...

3. ako se informacija kojom je šteta učinjena temelji na:

- istinitim činjenicama, ili

- činjenicama za koje je autor imao osnovani razlog povjerovati da su istinite i poduzeo je sve potrebite mjere za provjeru njihove istinitosti a postojalo je opravdano zanimanje javnosti za objavu te informacije i ako je postupano u dobroj vjeri,

...“

D. Kodeks časti hrvatskih novinara

30. Mjerodavni dio Kodeksa časti hrvatskih novinara od 27. veljače 1993. koji se primjenjivao u relevantno vrijeme glasi kako slijedi:

„Novinar je obavezan iznositi istinitu, uravnoteženu i provjerenu informaciju. On navodi osobe ili ustanove od kojih je dobio podatak, informaciju ili izjavu. Ima pravo i da ne otkrije izvor informacije, ali za objavljeni podatak snosi moralnu, materijalnu i krivičnu odgovornost.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 10. KONVENCIJE

31. Tvrtka podnositeljica zahtjeva prigovorila je da su odluke domaćih sudova povrijedile njeno pravo na slobodu izražavanja zajamčeno člankom 10. Konvencije, koji predviđa kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.“

32. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

33. Sud primjećuje da zahtjev nije očigledno neosnovan u smislu čl. 35. st. 3. Konvencije. Sud nadalje primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Vlada

34. Vlada je ustvrdila da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva bilo propisano zakonom, posebice člankom 22. Zakona o javnom priopćavanju i težilo ostvarenju legitimnog cilja zaštite prava i ugleda drugih osoba.

35. Vlada je smatrala bitnim pažljivo ispitati sve okolnosti predmeta kako bi se utvrdilo je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“.

36. Kao prvo, rasprava o incidentu u kojem je sudjelovao B.Š. (koji je bio tadašnji ministar financija i potpredsjednik Vlade), opisanom u spornom članku, dugo je bila predmet javne rasprave. Sporna informacija objavljena je u najuglednijem političkom tjednom časopisu u Hrvatskoj čija je naklada preko 180.000 primjeraka. Objavljeni članak nije sadržavao vrijednosne sudove, već činjeničnu informaciju. Ova je informacija pobudila veliki javni interes. Objavljeno je mnogo članaka kojima se komentirao incident. Navodno ponašanje B.Š., kako je opisano u članku, bilo je predmet saborske rasprave, a navodne prijetnje pištoljem B.Š. spomenute su u međunarodnim izvješćima o situaciji vezanoj uz ljudska prava u Hrvatskoj.

37. Kao drugo, miješanje zbog kojeg je prigovorila tvrtka podnositeljica zahtjeva dogodilo se u kontekstu građanskog postupka za naknadu štete pokrenutog protiv nakladnika, što je, prema mišljenju Vlade, predstavljalo najblaži oblik miješanja u pravo na slobodu izražavanja. Novinarica nije kazneno gonjena niti je poduzeta bilo kakva radnja u namjeri da se zabrani tjednik u kojem je objavljena informacija. Nadalje, miješanje - u obliku naloga suda da se isplati naknada štete - nije bilo usmjereno protiv novinarke koja je napisala članak, ni protiv urednika tjednika.

38. Kao treće, Vlada je ponovila da je tvrtki podnositeljici zahtjeva naloženo da isplati naknadu štete budući da objavljena informacija nije bila istinita i budući da istinitost te informacije nije u dovoljnoj mjeri provjerena od strane novinarke i urednika koji ju je objavio. Nakon razmatranja izjava brojnih svjedoka i ostalih dokaza, prvostupanjski sud je utvrdio da B.Š. nije novinarke prijetio pištoljem. Osim toga, prvostupanjski sud je na temelju iskaza novinarke i urednika tijekom postupka utvrdio da nisu u dovoljnoj mjeri provjerili istinitost informacije koju su objavili. Imajući na umu da je

građanski postupak koji je prethodio miješanju proveden vodeći računa o svim jamstvima poštenog suđenja i načinu utvrđivanja činjenica, Vlada je ustvrdila da su se ova utvrđenja domaćih sudova temeljila na „prihvatljivoj ocjeni relevantnih činjenica“, kako je propisano člankom 10. Konvencije.

39. Kao četvrto, Vlada je nadalje tvrdila da je kod dosuđene naknade štete postojao razuman odnos razmjernosti između prava na medijsku slobodu i prava na zaštitu ugleda druge osobe. Sud je na kraju naložio podnositelju zahtjeva da B.Š. plati 60.000 HRK, odnosno nešto više od 8.000 eura. Taj iznos nije bio ni nepredvidljiv ni velik. Iz sudske prakse Vrhovnog suda vidljivo je da je sud u sličnim predmetima dosuđivao naknadu štete u iznosu između 60.000 i 200.000 HRK. Prema tome, iznos naknade štete dosuđene B.Š. bio je među nižim iznosima dosuđivanima od strane hrvatskih sudova. Sama naknada štete ne može se smatrati visokom, niti može utjecati na medijske slobode izazivajući strah kod novinara (eng. *chilling effect*) ako se u obzir uzme činjenica da je podnositelj zahtjeva nakladnik najprodavanijih dnevnih tjednih novina u Hrvatskoj.

40. Uzimajući u obzir sve navedene elemente, Vlada je smatrala da je miješanje u ovom predmetu bilo „nužno u demokratskom društvu“ i stoga nije bilo u suprotnosti s člankom 10. Konvencije.

(b) Tvrтка podnositeljica zahtjeva

41. Tvrтка podnositeljica zahtjeva nije osporavala da miješanje na koje je podnesen prigovor nije propisano zakonom i da nije težilo ostvarenju legitimnog cilja zaštite ugleda i prava drugih osoba, u skladu s čl. 10. st. 2. Konvencije.

42. Međutim, tvrtka podnositeljica zahtjeva je tvrdila da su njena prava zajamčena člankom 10. bila povrijeđena time što miješanje u njeno pravo na slobodu izražavanja i slobodu tiska nije bilo „nužno u demokratskom društvu“ ni razmjerno, niti je odgovaralo prijekoju društvenoj potrebi.

43. Kao prvo, tvrtka podnositeljica zahtjeva je osporila ocjenu dokaza i standard dokazivanja koje su koristili domaći sudovi, tvrdeći da se njihove odluke nisu temeljile na „prihvatljivoj ocjeni relevantnih činjenica“. Posebice, tvrdila je da je opis incidenta objavljenog u Globusu bio istinit, ili barem istinit u biti. U vezi s tim, tvrtka podnositeljica zahtjeva je tvrdila da je dvoje od petero svjedoka (E.V. i H.P.) jasno potvrdilo, u bitnom i relevantnom dijelu, verziju incidenta koja je objavljena u Globusu, naime, da se u određenom trenutku pištolj našao u rukama B.Š. S druge strane, B.Š. i pripadnik osiguranja (dvojica pojedinaca najodgovornijih za incident) i novinarka S.Š. negirali su tu tvrdnju. Pouzdajući se u njihove izjave, prvostupanjski sud je utvrdio da je objavljena informacija lažna, to jest, da tvrtka podnositeljica zahtjeva nije dokazala njezinu istinitost. Pritom je prvostupanjski sud smatrao iskaz S.Š. posebno značajnim. Međutim, u odnosu na njezin iskaz, tvrtka podnositeljica zahtjeva je istaknula da su novinarka J.V., u svojem iskazu pred sudom, i novinarka R.I., u svojoj

pisanoj izjavi, izjavile da im je S.Š. odmah nakon incidenta rekla da je pištolj bio u rukama B.Š.

44. S obzirom na naprijed navedeno, podnositelj zahtjeva je smatrao da su domaći sudovi nametnuli standard dokazivanja koji je bilo potpuno nemoguće zadovoljiti: dokazati potpunu istinitost svakog detalja objavljene informacije. U nedostatku vrpce iz nadzorne kamere na kojoj bi se zabilježio incident i s obzirom na ograničeni broj svjedoka, taj teret dokaza mogao je biti zadovoljen jedino da su i B.Š. i pripadnik osiguranja priznali da je pištolj bio u rukama tužitelja, što bi bilo nerazumno očekivati u okolnostima predmeta. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, takav teret dokaza ozbiljno je ugrozio najvažniju ulogu i funkciju tiska u demokratskom društvu.

45. Kao drugo, tvrtka podnositeljica zahtjeva je tvrdila da su u posebnim okolnostima ovog predmeta novinari Globusa poduzeli sve razumne korake kako bi potvrdili informaciju prije objavljivanja. Njihov prvi izvor bila je novinarka E.V. koju su smatrali vjerodostojnim i pouzdanim izvorom informacija. E.V. je bila ugledna novinarka Novog lista koja je imala ovlaštenje izvještavati o radu Vlade i objavila brojne takve članke. Uz njezino ime nikad se nije povezivao ni najmanji medijski skandal i nitko nikad nije posumnjao u njezin moralni habitus. Osim toga, novinari Globusa su prije objavljivanja dobili potvrdu informacije iz Vladinih krugova.

46. Usprkos tome, autor članka pokušao je provjeriti informaciju kod B.Š. stupajući u izravnu vezu s njegovim kabinetom, ali bez uspjeha jer je potonji bio nedostupan. Osim toga, iako je incident od 26. siječnja 1996. istog trena privukao pažnju domaće i međunarodne javnosti te se o njemu raspravljalo u Saboru, sam B.Š. nije smatrao nužnim niti prikladnim javno se očitovati o toj temi do 13. veljače 1996. Dakle, B.Š. je prije objavljivanja pošteno omogućeno da javno iskaže svoje stajalište, no on to nije učinio.

47. U tom kontekstu, tvrtka podnositeljica zahtjeva je smatrala da su domaći sudovi trebali naznačiti, osobito u posebnim okolnostima predmeta, dodatne mjere koje su novinari Globusa trebali poduzeti kako bi se dotične sudove uvjerilo da su poduzete sve potrebne mjere u cilju potvrđivanja informacije. Budući da sudovi tako nisu postupili, njihove odluke, prema mišljenju tvrtke podnositeljice zahtjeva, zapravo podrazumijevaju da se dotična informacija uopće nije smjela objaviti prije nego što B.Š. da izjavu o incidentu. Međutim, to je u suprotnosti s temeljnim načelima novinarstva i ulogom medija u demokratskom društvu.

48. Kao treće, tvrtka podnositeljica zahtjeva je smatrala da su u ovom slučaju novinari Globusa postupali u dobroj vjeri i u skladu s pravilima svoje struke, konkretno: (a) odnosna informacija je nedvojbeno bila od javnog interesa; (b) imali su potpuno pravo vjerovati svojoj kolegici E.V. kao svom prvom izvoru, s obzirom na sve što o njoj znaju; (c) B.Š. je pošteno omogućeno da iskaže svoje mišljenje, no on se odlučio suzdržati od komentara; (d) članak nije objavljen u senzacionalističkom stilu (na primjer,

stavljanjem na naslovnici) već unutar novina, u kolumni „*Politički terminator*“ u kojoj su se navodile sažete informacije o raznim „osebujnostima“ iz političkog života; (e) članak je bio vrlo kratak, sastojao se od samo sedam rečenica, i; (f) sadržaj članka, njegov stil i ton, kao i način, oblik i položaj njegova prikaza u novinama jasno su ukazivali na to da su novinari Globusa ponašanje B.Š. shvatili kao vrlo neumjesnu šalu, a ne kao ozbiljnu prijetnju životu E.V.

49. Kao četvrto, što se tiče dosuđene naknade štete, tvrtka podnositeljica zahtjeva je osporila tvrdnju Vlade da je dosuđivanje naknade štete predstavljalo najblaži oblik miješanja u slobodu izražavanja i da se naknada štete u iznosu malo višem od 8.000 EUR ne može smatrati visokom niti utjecati na medijske slobode izazivajući strah kod novinara. U hrvatskom zakonodavstvu postoji mnogo blažih mjera dostupnih osobama čiji ugled je bio narušen objavljivanjem informacija, na primjer: (a) objavljivanje ispravka i/ili odgovora; (b) objavljivanje isprike; (c) sudska izjava o neistinitosti objavljene informacije; (d) sudski nalog kojim se zabranjuje ponavljanje ili širenje određenih informacija, itd. U biti, dosuđivanje naknade štete za klevetu propisano je Zakonom o javnom priopćavanju kao krajnja mjera koja se koristi samo u slučajevima u kojima je to opravdano zbog trajanja i jačine pretrpljene boli i tjeskobe uzrokovane objavljenim informacijama. Stoga je u slučajevima koji uključuju novinske nakladnike dosuđivanje naknade štete u Hrvatskoj najozbiljniji oblik miješanja u pravo tih nakladnika na slobodu izražavanja i slobodu medija.

50. Nadalje, naknada štete u iznosu od 60.000 HRK dosuđena B.Š. 1998. ni u kom slučaju se ne može smatrati niskom, budući da je taj iznos u to vrijeme bio jednak iznosu 22 prosječne mjesečne plaće u zemlji. Prema tome, tvrtka podnositeljica zahtjeva je tvrdila da je dosuđena naknada štete, bez obzira na druge okolnosti predmeta, povrijedila načelo razmjernosti, budući da se iznos naknade štete ne može smatrati razmjernim legitimnom cilju zaštite ugleda i prava drugih osoba u demokratskom društvu.

51. Iz svih naprijed navedenih razloga tvrtka podnositeljica zahtjeva je smatrala da u ovom predmetu domaći sudovi nisu djelovali u skladu s načelima sadržanima u članku 10. Konvencije i da su temeljili svoje odluke na neprihvatljivoj ocjeni relevantnih činjenica, na taj način kršeći prava zajamčena tim člankom Konvencije.

2. Ocjena Suda

(a) Je li došlo do miješanja

52. Stranke nisu osporavale da je presuda Općinskog suda u Zagrebu od 27. veljače 1998. godine, izmijenjena presudom Županijskog suda u Zagrebu od 1. prosinca 1998. godine, kojom se tvrtki podnositelju zahtjeva nalaže da isplati B.Š. 60.000 kuna naknade za počinjenu nematerijalnu štetu te 8.784 kuna za troškove, predstavljala miješanje u njeno pravo na slobodu

izražavanja zajamčeno čl. 10. st. 1. Konvencije (vidi naprijed navedene st. 34. i 41.).

(b) Je li miješanje bilo opravdano

(i) Zakonitost i legitimni cilj

53. Stranke su se također složile da je miješanje „propisano zakonom“, i to čl. 22. st. 1. i st. 5. Zakona o javnom priopćavanju. Nadalje, zajedničko je stajalište bilo da miješanje slijedi legitimni cilj zaštite ugleda i prava drugih, u smislu čl. 10. st. 2. Konvencije (vidi naprijed navedene st. 34. i 41.). Sud ne vidi razlog da se s time ne složiti. Prema tome, Sud jedino mora odlučiti o pitanju je li miješanje u slobodu izražavanja podnositelja bilo „nužno u demokratskom društvu“.

(ii) „Nužno u demokratskom društvu“

54. U tom smislu, iz prakse Suda proizlaze sljedeća opća načela (vidi, na primjer, *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark* [GC], br. 49017/99, §§ 68-70 i 76, ECHR 2004-XI):

(a) Test nužnosti u demokratskom društvu zahtijeva od Suda da utvrdi je li miješanje kojemu se prigovara bilo u skladu s neodgodivom društvenom potrebom. Države potpisnice imaju određenu slobodu procjene postojanja takve potrebe, no to dolazi zajedno s europskim nadzorom koji obuhvaća i zakonodavstvo i odluke donesene u skladu s njim, uključujući i odluke neovisnih sudova. Sud je stoga ovlašten donijeti konačnu odluku o tome je li „ograničenje“ sukladno sa slobodom izražavanja koja je zaštićena člankom 10. (vidi, primjerice, *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark* [GC], br. 49017/99, § 68, ECHR 2004-XI).

(b) Zadatak Suda pri ostvarivanju svoje nadzorne funkcije nije zauzeti mjesto nadležnih domaćih sudova već radije na temelju članka 10. ocijeniti odluke koje su sudovi donijeli temeljem svoje slobodne ocjene. To ne znači da je nadzor ograničen na utvrđivanje je li tužena država svoje diskrecijske ovlasti koristila razumno, pažljivo ili u dobroj vjeri; ono što Sud mora učiniti je razmotriti miješanje kojemu se prigovara u kontekstu slučaja u cjelini, uključujući sadržaj primjedbi protiv podnositelja i kontekst u kojem su te primjedbe iznijete (*Id.*, § 69).

(c) Posebice, Sud mora utvrditi jesu li razlozi koje su navela državna tijela kako bi opravdala miješanje relevantni i dovoljni te je li poduzeta mjera bila razmjerna legitimnim ciljevima. Pritom, Sud se mora uvjeriti da su državna tijela, temeljem prihvatljive procjene relevantnih činjenica, primijenila standarde koji su bili u skladu s načelima sadržanima u članku 10. (*Id.*, § 70).

(d) Prilikom ocjenjivanja razmjernosti miješanja, treba stvoriti razliku između izjava o činjenicama i vrijednosnih prosudbi. Dok se postojanje činjenica može dokazati, istinitost vrijednosnih prosudbi nije dokaziva iako

mora postojati dostatna činjenična osnova koja ih podržava, u suprotnom će se smatrati pretjeranima (*Id.*, § 76). Stoga, razlika između činjenica i vrijednosnih prosudbi leži u količini činjeničnih dokaza koje je potrebno utvrditi (vidi, primjerice, *Scharsach and News Verlagsgesellschaft v. Austria*, br. 39394/98, § 40, ECHR 2003-XI). Drugim riječima, dok je zahtjev za dokazivanje istinitosti vrijednosne prosudbe gotovo nemoguće ispuniti te time dolazi do kršenja članka 10. (vidi, primjerice, *Lingens v. Austria*, 8. srpnja 1986. godine, § 46, Serija A br. 103, i *Oberschlick v. Austria* (br. 1), 23. svibnja 1991. godine, § 63, Serija A br. 204), zahtjev da se u skladu s razumnim standardom dokazivanja dokaže da je izjava o činjenicama substancijalno istinita nije u suprotnosti s člankom 10. Konvencije (vidi, na primjer, *McVicar v. the United Kingdom*, br. 46311/99, § 87, ECHR 2002-III; *Rumyana Ivanova v. Bulgaria*, br. 36207/03, § 39, 14. veljače 2008; i *Alithia Publishing Company Ltd and Constantinides v. Cyprus*, br. 17550/03, § 70, 22. svibnja 2008).

(e) Priroda i ozbiljnost nametnute sankcije također su čimbenici koje treba uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja razmjernosti miješanja na temelju članka 10. Konvencije (vidi, na primjer, *Keller v. Hungary* (dec.), br. 33352/02, 4. travnja 2006; i *Kwiecień v. Poland*, br. 51744/99, § 56, ECHR 2007-I). Temeljem Konvencije, dosuđivanje naknade štete zbog klevete mora biti u razumnom odnosu razmjera s pretrpljenim narušavanjem ugleda (*Tolstoy Miloslavsky v. the United Kingdom*, 13. srpnja 1995, § 49, Serija A br. 316-B; i *Kwiecień*, loc. cit.).

55. Sud primjećuje da je u ovom predmetu podnositelju, novinskom izdavačkom poduzeću, određena naknada štete za objavljivanje članka kojim je oklevetan političar. Predmet se stoga konkretno tiče slobode tiska. Sud je više puta naglasio ključnu ulogu tiskanih medija u demokratskom društvu. Istaknuo je da, iako tiskani mediji ne smiju prekoračiti određene granice, posebice s obzirom na ugled i prava drugih, njihova je dužnost priopćiti – na način koji je u skladu s njihovim obvezama i odgovornostima – informacije i ideje o svim pitanjima od javnoga interesa te ne samo da tiskani mediji imaju zadatak priopćavati takve informacije i ideje, već i javnost također ima pravo da ih dobije. Sloboda procjene državnih tijela stoga je ograničena interesom demokratskog društva da omogući tiskanim medijima njihovu ključnu ulogu „čuvara javnog interesa“ (vidi *Radio France and Others v. France*, br. 53984/00, § 33, ECHR 2004-II, s dodatnim referencijama).

56. Sud također primjećuje da je predmetni članak izvijestio o incidentu koji je uključivao poznatog političara, budući da je B.Š. tada bio ministar financija i potpredsjednik Vlade. Nema sumnje da je u pitanju bio znatan javni interes i da je objavljivanje informacija o tom događaju bilo sastavni dio zadaće medija u demokratskom društvu (ibid., § 34).

57. Također valja napomenuti da se, kao političar, ministar financija i potpredsjednik Vlade, B.Š., neminovno i svjesno izložio javnom mnijenju

(vidi *Lingens*, naprijed citirano, § 42; i *Oberschlick* 125, naprijed citirano, § 59), posebice kada je riječ o njegovome ponašanju prema novinarima.

58. Članak 10. Konvencije, međutim, ne jamči potpuno neograničenu slobodu izražavanja čak i kada je riječ o izvještavanju o sadržajima od ozbiljnog javnog interesa o osobama u politici. Prema uvjetima iz stavka 2. toga članka, ova sloboda nosi sa sobom „dužnosti i odgovornosti“, koje vrijede i za tiskane medije. Te „dužnosti i odgovornosti“ poprimaju na važnosti kada se, kao u ovome predmetu, napada ugled imenovanih pojedinaca i potkopavaju „prava drugih“. Zbog „dužnosti i odgovornosti“ inherentnih slobodi izražavanja, zaštita koja se temeljem članka 10. pruža novinarima s obzirom na izvještavanje o pitanjima od općeg interesa podložna je uvjetu da se njihovo djelovanje odvija u dobroj vjeri kako bi pružili točne i pouzdane informacije u skladu s novinarskom etikom (vidi, *mutatis mutandis*, *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway* [GC], br. 21980/93, § 65, ECHR 1999-III). U takvim slučajevima, Sud mora utvrditi jesu li domaće vlasti postigle pravičnu ravnotežu između zaštite slobode izražavanja kako je jamči članak 10. s jedne strane, i zaštite ugleda onih o kojima se pišu navodi u medijima s druge strane, a to pravo, kao aspekt privatnog života, štiti članak 8. Konvencije (vidi, na primjer, *Cumpăna and Mazăre v. Romania* [GC], br. 33348/96, § 91, ECHR 2004. XI).

59. Sud u tom pogledu primjećuje da je predmetni članak sugerirao da se B.Š. neprikladno našalio tako što je uperio pištolj prema novinarki E.V. govoreći joj „sad ću te ubiti“. Sadržavao je, prema tome, svojstvene činjenične navode u vezi s imenovanim pojedincem, koje je kao takve moguće provjeriti (vidi, na primjer, *McVicar*, naprijed citirano, § 83; i *Steel and Morris v. the United Kingdom*, br. 68416/01, §§ 90 *in fine* 94, ECHR 2005-II). Tvrtka podnositeljica zahtjeva – koji ni u domaćem postupku ni u postupku pred ovim Sudom nije tvrdio da su ti navodi vrijednosne prosudbe – stoga je mogao očekivati da će se od njega tražiti da dokaže njihovu istinitost.

60. Novinski je članak bio pisan na način da čitatelj nije mogao sumnjati u istinitost objavljene informacije te nije upućivao na svoj izvor. Stoga se ne može reći da je Globusov novinar koji je pisao članak tek izvijestio o nečemu što su drugi naveli i jednostavno propustio ograditi se (vidi, *mutatis mutandis*, *Radio France and Others*, naprijed citirano, § 38; *Thoma v. Luxembourg*, br. 38432/97, §§ 63 i 64, ECHR 2001-III; i *Pedersen and Baadsgaard*, naprijed citirano, § 77). Umjesto toga, novinar je usvojio uvredljive navode kao da su njegovi vlastiti, a tvrtka podnositeljica koja je objavila te navode bila je odgovorna za njihovu istinitost (vidi, *mutatis mutandis*, *Rumyana Ivanova*, naprijed citirano, § 62).

(α) Ocjena dokaza i standard dokazivanja

61. Sud napominje da je u naprijed navedenom parničnom postupku, pokrenutom zbog klevete, tvrtka podnositeljica imala priliku dokazati

istinitost objavljenih podataka. Protivno tvrdnji tvrtke podnositeljice u vezi s ocjenom dokaza i standardom dokazivanja korištenim od strane domaćih sudova u postupcima, Sud smatra kako ovaj zadatak nije bio nerazuman ili nemoguć u predmetnim okolnostima. Drugim riječima, Sud je uvjeren da su se odluke domaćih sudova temeljile na zadovoljavajućoj ocjeni relevantnih činjenica te se stoga ne može složiti s podnositeljem da je bilo nemoguće zadovoljiti standard dokazivanja koji su ti sudovi koristili.

62. U vezi s tim, Sud prije svega primjećuje kako je već naglasio da je svjestan supsidijarne naravi svoje uloge te da mora biti oprezan kada je riječ o preuzimanju uloge prvostupanjskog suda poput razmatranja činjenica, kada je to neizbježno zbog okolnosti posebnog slučaja. Zadatak Suda nije da činjeničnu ocjenu domaćih sudova zamjeni vlastitom i opće je pravilo da je na tim sudovima da ocijene dokaze. Iako Sud nije vezan saznanjima domaćih sudova, u normalnim bi okolnostima bili potrebni uvjerljivi elementi da Sud odstupa od činjenica koje su utvrdili domaći sudovi. Sud smatra da ovakav zaključak vrijedi i u kontekstu članka 10. i u okolnostima koje prevladavaju u ovom predmetu (vidi, na primjer, *Harlanova v. Latvija* (dec.), br. 57313/00, 3. travnja 2003; i *Hellum v. Norway* (dec.), br. 36437/97, 5. rujna 2000.).

63. Sud nadalje ponavlja da u načelu nije protivno članku 10. u postupku vezanom za klevetu prebaciti na tuženika teret dokazivanja da su klevetničke izjave bile substancijalno istinite, u skladu s razumnim standardom dokazivanja u građanskim parnicama (to jest, do stupnja vjerojatnosti), (vidi *McVicar*, naprijed citirano, § 87; i *Steel and Morris*, naprijed citirano, § 93).

64. Što se tiče činjenica ovog predmeta, Sud prije svega napominje da su i pripadnik osiguranja D.P. i novinarka S.Š. oboje iskazali da B.Š. ni u jednom trenutku nije doista držao pištolj u svojim rukama, a kamoli ga usmjerio prema E.V. (vidi naprijed navedene stavke 13. i 15.). Sud nadalje napominje da je novinarka E.V. iskazala kako nije vidjela da je pištolj bio uperen prema njoj, nego samo kako ga B.Š. drži u ruci, te da nije znala je li joj se obratio u novinarskoj sobi u kojoj se navodni incident dogodio (vidi naprijed navedeni stavak 14.). Sud također napominje da je novinarka H.P. iskazala da je B.Š. stajao ispred E.V. s pištoljem u desnoj ruci, ali da ga nije usmjerio prema njoj (vidi naprijed navedeni stavak 16.). Nadalje, D.B., glavni urednik Globusa, izjavio je pred prvostupanjskim sudom da je dio članka koji govori da je pištolj bio uperen prema E.V. bio figurativan te da on nije vjerovao da je B.Š. doslovno uperio pištolj prema njoj (vidi naprijed navedeni stavak 17.). Iako su i J.V. u svojem iskazu i R.I. u svojoj pisanoj izjavi obje navele da im je S.Š. rekla da je pištolj doista bio u rukama B.Š., one nisu tvrdile da im je rekla da je bio uperen prema E.V. (vidi naprijed navedene stavke 20. i 21.).

65. Kao odgovor na argument tvrtke podnositeljice da je opis incidenta u Globusu bio istinit ili istinit u svojoj biti, Sud smatra da je, kada se

izvještava o činjenicama, jedno navesti da se B.Š. neprikladno našalio usmjeravanjem pištolja prema E.V. govoreći da će je ubiti, a posve drugo izjaviti samo da je u „određenom trenutku pištolj bio u rukama B.Š.“ (vidi naprijed navedeni stavak 43.). Stoga, nema elemenata koji bi Sud naveli da odstupa od odluke domaćih sudova da nije dokazano da su podaci objavljeni u Globusu bili istiniti. Stoga se to objavljivanje smatra širenjem netočnih podataka.

(β) Je li tvrtka podnositeljica primjereno provjerila objavljene podatke

66. Sud mora nadalje razmotriti je li istraživanje koje je tvrtka podnositeljica provela prije objavljivanja netočnih tvrdnji bilo provedeno u dobroj vjeri i je li bilo u skladu s uobičajenom novinarskom obvezom provjeravanja činjeničnih navoda. Prema praksi Suda, jasno je da, što je navod ozbiljniji, utoliko i činjenična osnova treba biti čvršća (vidi *Pedersen and Baadsgaard*, naprijed citirano, § 78 *in fine*).

67. Navodi tvrtke podnositeljice djeluju prilično ozbiljno. B.Š. je bio optužen da se našalio na vrlo neprikladan način uperivši pištolj prema novinarki E.V. govoreći da će je ubiti, što predstavlja ponašanje nedolično političara ili višeg Vladinog dužnosnika vrijedno osude. Stoga su ti navodi zahtijevali ozbiljan postupak provjere, posebno s obzirom na to da su bili objavljeni u visokotiražnom tjednom časopisu (vidi naprijed navedeni stavak 6.). Sud primjećuje da tvrtka podnositeljica zahtjeva nije, ni u postupcima pred domaćim sudovima ni u postupku pred ovim Sudom, predložila dokaze za to da su novinari Globusa pokušali kontaktirati kabinet B.Š. Nadalje, jasno je da Globusovi novinari nisu pokušali kontaktirati ni tri novinarke ni pripadnika osiguranja D.P. koji su svjedočili incidentu. Podnositelj čak nije niti tvrdio da su novinari Globusa pokušali takvo što, premda bi to, prema mišljenju Suda, bilo logično u predmetnim okolnostima. Umjesto toga, tvrtka podnositeljica je tvrdila da je provjerila podatke kod svojega izvora u Vladi, koji ih je navodno potvrdio, ali koji očito nije mogao svjedočiti predmetnom incidentu te čiji je identitet tvrtka podnositeljica odbila razotkriti pred domaćim sudovima pozivajući se na zaštitu novinarskih izvora. U ovim okolnostima, Sud ne može, ne složiti s odlukom domaćih sudova da tvrtka podnositeljica nije dostatno provjerila podatke prije njihova objavljivanja.

68. S obzirom na navedeno, Sud također mora razmotriti jesu li u ovom predmetu postojali neki posebni temelji za oslobađanje časopisa Globus od njegove uobičajene obveze da provjeri činjenične izjave kojima se kleveće privatna osoba. Odgovor na pitanje postoje li takvi temelji prije svega ovisi o naravi i stupnju klevete te mjeri do koje mediji mogu razumno smatrati svoje izvore pouzdanima, i to u vrijeme nastanka činjenica, a ne s vremenskim odmakom (vidi, na primjer, *McVicar*, § 84; i *Pedersen and Baadsgaard*, § 78, naprijed citirano). Kako je već navedeno (vidi stavak

67.), navodi iz objavljenog članka vrlo su ozbiljni. Globusovi novinari su se oslonili na novinarku E.V. kao svoj glavni izvor informacija. Sud primjećuje, međutim, da je ona bila osobno umiješana u incident i općenito doživljavala ponašanje B.Š. kao neprijateljsko. U vezi s tim, Sud ponavlja da je potreban poseban oprez kada posebno ozbiljne navode i optužbe iznese jedna strana u sporu. U takvim situacijama novinari bi, umjesto da automatski vjeruju takvim navodima, trebali utvrditi jesu li oni istiniti tako da potraže dodatne informacije i, ako je potrebno, da saslušaju verziju činjenica suprotne strane (vidi, *mutatis mutandis*, *Harlanova*, naprijed citirano). Stoga, ne dovodeći u pitanje profesionalni i moralni karakter E.V., Sud ne smatra da je ona bila toliko pouzdan izvor informacija u vezi s incidentom da nije bila potrebna daljnja provjera. Ovaj zaključak ostao bi isti sve i da se situacija odvila onako kako se Globusovoj novinarki ukazala u trenutku nastanka činjenica, a ne s vremenskim odmakom (vidi *Bladet Tromsø and Stensaas*, naprijed citirano, §§ 66 *in fine* i 72). Sud stoga smatra da tvrtka podnositeljica nije bila oslobođena dužnosti odgovarajuće provjere objavljenih informacija.

69. Sud je, međutim, svjestan da je uloga novinara upravo obavijestiti i upozoriti javnost o društvenim pojavama čim dobiju odgovarajuće podatke (vidi *Cumpănă and Mazăre*, naprijed citirano, § 96). Također je svjestan da su vijesti prolazna roba te da ih se odgađanjem njihova objavljivanja, čak i za kratko razdoblje, može lako lišiti njihove vrijednosti i zanimljivosti (vidi *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, 26. studenog 1991., § 60, br. Serija A 216; i *Sunday Times v. the United Kingdom* (br. 2), 26. studenog 1991., § 51, Serija A 217). Međutim, ako je urednik Globusa, koristeći svoju uredničku slobodu odlučivanja, s obzirom na vremenska ograničenja i sredstva raspoloživa za provjeru podataka, odlučio objaviti predmetnu informaciju bez da je na odgovarajući način provjerio njezinu istinitost, trebao je odabrati oprezniji pristup. U tom slučaju, trebalo je jasno dati do znanja da je riječ o informaciji čiji je izvor novinarka E.V. i ta informacija nije trebala biti predstavljena kao neprijeporna činjenica. Kako je već napomenuto (vidi stavak 60.), svaki je neobaviješteni čitatelj mogao izvesti zaključak da je neprikladno ponašanje B.Š. čvrsto utemeljeno u činjenicama i da nije predmet rasprave te ne bi mogao razabrati da informacija zapravo dolazi od E.V.

70. Pri ocjenjivanju nužnosti miješanja, također je važno razmotriti način na koji su domaći sudovi rješavali slučaj, a posebice jesu li primijenili standarde koji su u skladu s načelima članka 10. Konvencije (vidi naprijed navedeni stavak 54.). Presude domaćih sudova pokazuju da su oni u potpunosti prepoznali da ovaj predmet uključuje sukob između prava na priopćavanje informacija i prava na zaštitu ugleda ili prava drugih, a taj su sukob rješavali vaganjem relevantnih čimbenika.

71. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Sud je uvjeren da su obrazloženja koja su domaći sudovi dali pri izricanju naloga tvrtki

podnositeljici da nadoknadi štetu B.Š., „relevantna i dostatna“ u smislu njegove sudske prakse.

(γ) Jesu li naknada štete i njezin iznos bili nerazmjerni u predmetnim okolnostima

72. Sud ne može slijediti argument podnositelja da je naknada štete u ovom predmetu nerazmjerna legitimnom cilju koji se htio postići stoga što postoje brojne druge manje stroge mjere raspoložive osobama čiji je ugled okaljan objavljenom informacijom. Uzimajući u obzir slobodu procjene prepuštenu državama ugovornicama u takvim pitanjima, Sud smatra da su u okolnostima ovoga predmeta domaći sudovi bili u pravu kada su smatrali da je potrebno ograničiti pravo na slobodu izražavanja podnositelja te da dosuđivanje naknade štete ispunjava „neodgodivu društvenu potrebu“. Ta se mjera kao reakcija na klevetu ne može, kao takva, smatrati nerazmjernom s ciljem (vidi, *a fortiori*, *Rumyana Ivanova*, naprijed citirano, § 62). Jedino što još treba ocijeniti jest je li predmetno miješanje bilo razmjerno u smislu visine dosuđene naknade štete.

573. Sud mora utvrditi je li visina naknade štete poremetila ravnotežu slobode izražavanja podnositelja i potrebe za zaštitom ugleda B.Š. (vidi *Cumpănă and Mazăre*, naprijed citirano, § 111). Sud smatra da nalog da se B.Š. nadoknadi šteta u iznosu od 60.000 kuna nije, u svojstvenim okolnostima predmeta, pretjeran. Sud pridaje posebnu važnost činjenici da je naknada štete određena tvrtki, najvećem novinskom izdavaču u zemlji (vidi naprijed navedeni stavak 6.), a ne uredniku Globusa ili novinaru pojedincu. Također napominje da su domaći sudovi dosudili naknadu štete manju od jedne petine iznosa koji je tražio B.Š. Njihove su odluke stoga u skladu s praksom Suda da iznos naknade štete zbog klevete bude razmjern povredi ugleda (vidi naprijed navedeni stavak 54.). Činjenica da je tvrtki podnositeljici zahtjeva također naloženo da plati troškove B.Š, koji nisu nerazumno visoki, također nije nerazmjerna (vidi *McVicar*, naprijed citirano, § 81).

(δ) Zaključak

74. S obzirom na naprijed navedeno, Sud smatra kako su obrazloženja koja su domaći sudovi dali za svoje odluke bila „relevantna i dostatna“ te da naknada štete koju je tvrtka podnositeljica zahtjeva morala platiti nije bila nerazmjerna legitimnom cilju koji se htio postići. Stoga je miješanje u slobodu izražavanja podnositelja bilo „nužno u demokratskom društvu“. Prema tome, nije došlo do povrede prava iz članka 10. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* zahtjev dopuštenim;

2. *Presuđuje* da nije došlo do povrede prava iz članka 10. Konvencije;

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 15. listopada 2009, u skladu s pravilom 77. §§ 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
tajnik

Christos Rozakis
predsjednik